

De koekoeksjongen en de broze vrede

MS Het is ten enenmale onverenigbaar met de soevereiniteit van de staat wanneer de overheid zich moet laten aanleunen dat zij haar gezag niet zal kunnen uitoefenen doordat niet alle op het grondgebied van die staat aanwezige gewapende organisaties aan haar zeggenschap zijn onderworpen. Om soeverein te kunnen zijn moet de overheid beschikken over *het monopolie van de zwaarmacht*. De staat waarin dat ontbreekt, bestaat in feite slechts in theorie.

Die situatie doet zich reeds vele jaren voor in het Midden-Oosten, waar verschillende regeringen zich voortdurend zien geconfronteerd met het bestaan van sterke strijdgroepen, voorzien van een overvloed aan wapens en munitie, die niet alleen elkaar op leven en dood bestrijden maar al evenzeer erop uit zijn de zittende regering uit het zadel te wippen. Een belangrijke, zo niet de voornaamste, reden voor dat laatste ligt wel hierin dat op grond van de ter plaatse geldende zeden en gewoonten de Arabier die dakloos is niet meetelt, geen stem heeft, niemand is. Bijgevolg is geen van de regeringen in die regio genegen op het éígen territorium de oplossing aan te bieden voor de thuisloze Palestijnen. En de welhaast logische consequentie daarvan is dat die een voorkeur aan de dag leggen voor het grondgebied van de zwakkere: in het Midden-Oosten betekende dat in het laatste decennium dat er herhaaldelijk pogingen werden ondernomen tot het „kraken” van de behuizing van de minst stabiele staten, te weten Jordanië en Libanon. Die kraakacties plachten vol sympathie te worden gesteund door de buurlanden, die soms zelfs zonder veel scrupules metterdaad ingrepen. Zo dreigde Irak in 1970 ten gunste van de Palestijnen te zullen interveniëren in Jordanië, waar Hoesseins troon uiteindelijk slechts kon blijven staan doordat de PLO van Arafat en het Volksfront van Habbasj elkaar ook onderling het licht in de ogen niet gunden. En Syrië ging zelfs nog verder: in de Zwarte-Septembermaand van dat zelfde jaar, toen de burgeroorlog in Jordanië ongeveer 3500 doden en meer dan

10.000 gewonden kostte, overschreden twee Syrische pantserbrigades de Jordaanse grens en raakten daar slaags met Hoesseins leger in een poging de Palestijnen definitief „onder dak te brengen in het huis van Syrië's buurman”. Toen die vlieger niet opging, was het ook niet verwonderlijk dat de overige Arabische staten zeer veel prijs bleken te stellen op het doen bestendigen van de status quo in Jordanië, zelfs al had hun mislukte greep naar de macht de Palestijnse organisaties niets meer opgeleverd dan de liquidatie van een belangrijk gedeelte van hun effectieven. De in het najaar van 1970 op aandringen van de Arabische wereld in Caïro en Amman gesloten overeenkomsten waren evenwel onmiskenbaar tweeslachtig in die zin dat zij uitgingen van zowel de Jordaanse soevereiniteit als het bestaan in dat land van een „tweede macht”. Voor de nieuwe regering van premier Tal was dat dan ook voldoende reden voor het verwerpen van beide akkoorden in het daarop volgende jaar. Sindsdien is de breuk tussen koning Hoessein en de dakloze Palestijnen nog altijd niet geheeld. En dus hangt als een zwaard van Damocles nog steeds boven het Jordaanse nest de dreigende schaduw van het koekoeksjong.

Uit dat gezichtspunt bezien is het daarom niet zo moeilijk te begrijpen dat Hoessein in 1976 haastig heenstapte over zijn gerechtvaardigde rancune vanwege het Syrische militaire ruggesteuntje aan de Palestijnse kraakpoging in Amman, om daarna als eerste de Syrische interventie in de Libanese burgerstrijd te verdedigen tegenover de ongezouten kritiek die Assads ingrijpen in Libanon had losgemaakt in de andere Arabische hoofdsteden. Immers, voor Jordanië mocht het wel als geruststellend gelden dat nu wellicht het nest in de Republiek van het Witte Gebergte – Libanon – zou ten prooi vallen aan de Palestijnse koekoek, welwillend gesteund door de hoofdzakelijk door Syrië gefourneerde Arab Deterrence Force. Aanvankelijk zag het daarnaar niet uit: de door de conservatieve christenen te hulp geroepen Syriërs bestreden de

progressieve Palestijnen en versterkten zo de positie van het rechtse christelijke Libanese Front.

Maar geleidelijk werd steeds meer bewaarheid wat het Syrische Baath-regime verklaarde toen zijn troepen in het buurland binnenrukten, namelijk dat zij niet slechts een einde aan de burgeroorlog wilden maken maar ook de Palestijnen zouden „beschermen”. Het gevolg was dat de Syriërs in toenemende mate passief bleven bij Palestijnse activiteiten die zich als het ware vlak onder hun neuzen afspeelden: het koekoeksjong kon zich weer gaan roeren. Dat lokte, zoals bekend, in maart 1978 een grootscheepse Israëliëse interventie in Zuid-Libanon uit. Hoewel de rechtstreekse aanleiding daartoe werd gevormd door de bloedige actie van de Palestijnse terroristen op de hoofdweg van Haifa naar Tel Aviv, stond ontegenzeggelijk op de achtergrond het Israëliëse streven te hulp te komen aan de christelijke Falangisten in het gebied waar de Israëliërs met hun „good fence policy” al tijdens de burgeroorlog voor wapens en trainingsfaciliteiten hadden gezorgd. Dat informele bondgenootschap met de rechtse militia's dwarsboomde de Syrische plannen, die meer waren gericht op het stabiliseren van de verhoudingen in heel Libanon omdat Syrië het meeste belang had en heeft bij een gecentraliseerde staat waarin de regering een doelmatige controle zou kunnen uitoefenen en kan verhinderen dat een Israëliësch ingrijpen op een ongelegen ogenblik ook Syrië in een nieuw conflict zou betrekken.

In die verwarde situatie besloten de Verenigde Naties een troepenmacht in dat zuidelijke grensgebied te stationeren die de aanwezigheid van de Israëliërs aldaar overbodig zou maken, vrede en veiligheid zou herstellen en de wettige Libanese regering zou helpen haar gezag metterdaad weer over dat gebied te gaan uitoefenen. Die troepenmacht – UNIFIL – heeft de beide eerste doeleinden inmiddels verwezenlijkt: de Israëliëse troepen hebben zich uit het gebied tussen de Libanees-Israëliëse grens en de rivier al-Litani teruggetrokken, zij het in een bedenkelijk laag tempo, en de beloofde vrede en veiligheid voor de bevolking lijkt teruggebracht... al heeft het er af en toe meer weg van een artillerie-schietkamp, wanneer de Israëliërs de Palestijnse acties met hun beschietingen vergelden. De naar hun dorpen en huizen teruggekeerde vluchtelingen van weleer hebben echter dank zij de aanwezigheid van UNIFIL hun normale leven kunnen hervatten.

Maar van vrede in de ware zin van het woord is nog geen sprake: de voor hun vertrek door de

Israëliërs nog ruim van wapens voorziene rechtschristelijke militia's hebben nog steeds de tactisch belangrijke posities in de grensstreek in handen, en UNIFIL zal die onder controle moeten zien te krijgen. Daar klampen zich de militia's echter vast aan het Libanese nest om te beletten dat het koekoeksjong de eigen kinderen van zijn voedster-ouders over de rand van het „gekraakte” nest zal werken. Het ligt wel voor de hand dat de taak van UNIFIL onder die omstandigheden voor de totaliteit van de Libanese staat van vitaal belang moet worden geacht; het zal echter evenzeer duidelijk zijn dat het allerm minst als een sinecure kan worden beschouwd: de betrokken partijen hebben tot dusverre weinig grond gegeven aan de veronderstelling dat zij rijp zouden zijn voor een minnelijke schikking, integendeel. De secretaris van de Verenigde Naties sprak dan ook een waar woord toen hij, geïnterviewd naar aanleiding van de komende uitzending van 44 Pantserinfanteriebataljon naar het UNIFIL-gebied, opmerkte dat „de blauwe helm geen garantie is dat de VN-militair wordt gerespecteerd”.

Het is niet de bedoeling hier nu nader in te gaan op de vaak onverkwikkelijke meningsverschillen en discussies naar aanleiding van het besluit van de Nederlandse overheid een eenheid van de Koninklijke landmacht beschikbaar te stellen voor deze *peace keeping forces*. De argumenten pro en contra zijn langzamerhand genoegzaam bekend geworden en de van regeringswege genomen beslissing wijkt in het geheel niet af van wat ook onder het vorige kabinet in voorkomend geval zou zijn besloten: immers, ook de Defensienota 1974 vermeldde als een der subdoelstellingen van de Nederlandse defensieorganisatie: „Het leveren van een bijdrage aan vredesoperaties in het kader van de Verenigde Naties”, en een eerlijke interpretatie van het aan die nota meegegeven motto „Om de veiligheid van het bestaan” zal nooit kunnen luiden dat daarmee alleen ons éígen bestaan werd bedoeld!

Rest ons derhalve slechts het Nederlandse contingent in UNIFIL een goede taakvervulling toe te wensen die bevestigt wat zo graag op ándere momenten – en dan lang niet altijd met positieve bedoelingen – wordt geciteerd uit de mond van internationale militaire commandanten: „...„die Nederlanders doen het toch maar uitstekend!”

Daarmee zouden, dat lijkt geen twijfel, zowel de voedster-ouders als de eigen én de koekoeksjongen zijn gebaat, en de broze vrede ten zeerste gediend.